

รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมการพยาบาลเชิงพุทธจิตวิทยา A MODEL OF NURSING ETHICS DEVELOPMENT BASED ON BUDDHIST PSYCHOLOGY

สุกัญญา รอบจังหวัด* สิริวัฒน์ ศรีเครือดง** ประยูร สุยะใจ***

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวคิดจริยธรรมการพยาบาลตามแนวพระพุทธศาสนาและจริยธรรมวิชาชีพพยาบาล 2) เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมการพยาบาลเชิงพุทธจิตวิทยา และ 3) เพื่อทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมการพยาบาลเชิงพุทธจิตวิทยา เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi - Experimental Research) โดยดำเนินการวิจัยตามแบบแผนวิจัย Two Group Pretest-Post test Design ใช้กระบวนการกลุ่ม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี จำนวน 56 คน กลุ่มควบคุม 28 คน กลุ่มทดลอง 28 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ประกอบด้วย แบบประเมินคุณธรรมจริยธรรมในนักศึกษาพยาบาล และรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมการพยาบาลเชิงพุทธจิตวิทยา ประกอบด้วยชุดกิจกรรม โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) สถิติ Paired-t-test

ผลการศึกษาหลักแนวคิดจริยธรรมการพยาบาลตามแนวพระพุทธศาสนาและจริยธรรมวิชาชีพพยาบาล พบว่าการพยาบาลเป็นวิชาชีพที่พัฒนามาจากความสำนึกทางจริยธรรมที่มนุษย์มีต่อกัน วิชาชีพพยาบาลมุ่งให้ความสำคัญในการช่วยเหลือบุคคลทั้งทางด้าน ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม มีหลักจริยธรรมประจำตนคือ มีความเมตตา กรุณา อดทน เสียสละ รับผิดชอบ และมีวิจารณญาณที่สามารถมองปัญหาแบบองค์รวม และสามารถตัดสินใจบนพื้นฐานของหลักจริยธรรมได้

ผลการศึกษาการสร้างรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมการพยาบาลเชิงพุทธจิตวิทยาพบว่า การพัฒนารูปแบบการอบรมจริยธรรมตามแนวพุทธจิตวิทยา คือ จริยธรรมที่อยู่ภายใน ได้แก่ ความรู้เชิงจริยธรรม ความคิด ความรู้สึก ความดี ทศณคติ และความเชื่อ รวมทั้งการใช้เหตุผลเชิง

* หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

** หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

*** หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

จริยธรรม ได้แก่ พฤติกรรมเชิงจริยธรรม ลักษณะของจริยธรรมเป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้ และเกิดขึ้นควบคู่กับการพัฒนาการทางชีวปัญญา แปรเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ ลักษณะของจริยธรรมภายนอกจะมีเหตุผล โดยตรงต่อความสงบสุขแก่ตนเองและสังคม

ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมการพยาบาลเชิงพุทธจิตวิทยา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงพุทธจิตวิทยา มีค่าคะแนนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมทุกด้าน โดยเฉพาะในด้านข้อสัจการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพและมีความสามารถจัดการกับปัญหาจริยธรรมในการดำรงชีพและในการปฏิบัติงานในวิชาชีพการพยาบาล และด้านการส่งเสริมให้ผู้ป่วย/ผู้ใช้บริการได้รับรู้และเข้าใจสิทธิของตนเองเพื่อปกป้องสิทธิของตนเองที่จะถูกละเมิด การวิจัยนี้สรุปโดยภาพรวมพบว่า รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมการพยาบาลเชิงพุทธจิตวิทยาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสามารถพัฒนาจริยธรรมการพยาบาลได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

คำสำคัญ: จริยธรรมการพยาบาล, จริยธรรมเชิงพุทธจิตวิทยา

ABSTRACT

The objectives of the study were 1) to study the concepts of nursing ethics in Buddhism and nurse's professional ethics; 2) to create a model of nursing ethics development based on Buddhist Psychology; and 3) to experiment the application of a model of nursing ethics development based on Buddhist Psychology. The study was a quasi-experimental research in nature, conducting a study in the form of Two Group Pretest-Post test Design. The samples of the study included 56 nursing students of Boromarajonani College of Nursing, Saraburi divided into 28 for a control group and 28 for an experimental group. Tools of the study included Ethics Measurement in nursing students and the model of nursing ethics development based on Buddhist Psychology containing the package of activities. Statistics for analyzing data comprised Frequency, Percentage, Mean ($\bar{X}$), Standard Deviation (S.D.) and Paired-t-test.

The results of the study were as follows:

1. In respect of the concepts of nursing ethics in Buddhism and nurse's professional ethics it found that nursing was the profession developed

from the ethical realization of human being toward nursing profession focusing the physical, mental, emotional and social help of people based on self-morals of loving-kindness, compassion, patience, devotion, responsibility and judgment, seeing the holistic problem and making decision based on the ethics.

2. With respect to the creation of a model of nursing ethics development based on Buddhist Psychology it revealed that it was internal ethics, viz., ethical knowledge, thinking, feeling, good deed, attitude and belief as well as ethical logics including ethical behavior, ethical characteristics referring to an experience coming up with an intellectual development changing as situations, and the external ethic characteristics was logical and related to personal and social peace and happiness.

3. Regarding the experiment of applying a model of nursing ethics development based on Buddhist Psychology it found that the ethical value of participants after participating in the activities was higher than before in all aspects especially in honesty, following regulations of profession and being resourceful to ethical problems of living and working in the field and finally in the aspect of encouraging patients to realize their own rights and how to protect their own rights without any violations. In conclusion, generally the model could have developed the nursing ethics with a statistical significance at .05.

Keywords: Nursing Ethics , Ethics in Buddhist Psychology

1. บทนำ

ในสภาพปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าในทุกสาขาวิชา รวมทั้งเรื่องของสุขภาพอนามัย ประกอบกับในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 (สถาบันพระปกเกล้า, 2555) ได้มี บทบัญญัติกำหนดให้ประชาชนมีโอกาอย่างกว้างขวางในการรับข้อมูลข่าวสาร สภาวิชาชีพด้าน สุขภาพได้ร่วมกันออกประกาศสิทธิผู้ป่วย จากการที่ประชาชนให้ความสำคัญต่อการมีสุขภาพที่ดี สนใจต่อการปกป้องและรักษาสีทิตของตนเอง มีความคาดหวังสูงขึ้นในการที่จะได้รับการดูแลรักษา มาตรฐานวิชาชีพที่กำหนดไว้ สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดปัญหาขัดแย้งระหว่างผู้รับบริการและผู้ให้บริการ ประกอบกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีใหม่ๆ ช่วยในการทำงานของพยาบาลมากขึ้น ทำให้ พยาบาลสนใจเครื่องมือและความรู้ในการรักษาพยาบาลมากกว่าตัวผู้ป่วย หรืออารมณ์และ

ความรู้สึกที่มีต่อผู้ป่วย การให้ความสำคัญต่อเทคโนโลยีและวิธีการในการใช้เครื่องมือรักษาพยาบาลใหม่ๆ ส่งผลให้สัมพันธภาพระหว่างพยาบาลและผู้รับบริการลดลง (Hayne, 1990) มีเสียงสะท้อนจากสังคมว่าพยาบาลให้ความเอาใจใส่ดูแลเครื่องมือมากกว่าเอาใจใส่ความต้องการของผู้รับบริการ ซึ่งเป็นมนุษย์ ปฏิบัติต่อผู้รับบริการเหมือนเครื่องจักร ขาดความนุ่มนวล และมีท่าทีห่างเหิน พฤติกรรมเหล่านี้แสดงถึงการขาดความเอื้ออาทรเอาใจใส่ดูแล (Caring) ซึ่งเป็นสิ่งที่มีคุณค่ายิ่ง และพยาบาลพึงตระหนักว่าเป็นบทบาทที่ต้องกระทำมากขึ้นในปัจจุบันและอนาคต (Schattschneider, 1992) พยาบาลในปัจจุบันถูกสังคมวิจารณ์ในเรื่องความบกพร่องทางด้านจริยธรรมในการปฏิบัติในหลายประเด็นได้แก่ ขาดมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ขาดความเมตตาและเอื้ออาทรต่อผู้ใช้บริการ มุ่งทำงานให้เสร็จ ไม่คำนึงถึงคุณภาพและจิตใจของผู้ใช้บริการ (มณี อาภาวรรณทิกุล และคณะ, 2556) ให้การสอนแนะนำผู้ใช้บริการน้อยเกินไป ขาดความซื่อสัตย์ในการปฏิบัติหน้าที่ ขาดการเคารพความเป็นมนุษย์ของบุคคล ขาดความอดุสาหะและความเสียสละ ขาดความรับผิดชอบต่อตนเองและวิชาชีพ (นที เกื้อกูลกิจการ, 2542) ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูล การประเมินพฤติกรรมจริยธรรมของสภาการพยาบาล (คณะอนุกรรมการจริยธรรม สภาการพยาบาล, 2551) พบพฤติกรรมจริยธรรมในด้านลบเป็นเรื่องของ มารยาท กิริยา วาจา ท่าทีในการให้บริการ ไม่เหมาะสม ความเสียสละน้อยลง มีพฤติกรรมเชิงพาณิชย์ รับผิดชอบน้อย ไม่ประพฤติตนอยู่ในศีลธรรม ปฏิบัติการพยาบาลโดยคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลลดลง จากการสำรวจปัญหา จริยธรรมทางการพยาบาล

การพัฒนาจริยธรรมให้เกิดกับบุคลากรทางการพยาบาลจึงจำเป็นอย่างยิ่งในสังคมปัจจุบัน และจำเป็นจะต้องพัฒนาตั้งแต่เริ่มเข้าสู่วิชาชีพ คือนักศึกษาพยาบาล เพื่อเตรียมให้เป็นพยาบาลที่มีความรู้ ความสามารถด้านวิชาการ ความชำนาญในเทคนิคการพยาบาล ควบคู่ไปกับความมีจริยธรรม กรอบแนวคิดรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมการพยาบาลเชิงพุทธจิตวิทยา ในการวิจัยครั้งนี้ ได้เชื่อมโยงการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการเรียนรู้โดยให้เด็กเป็นศูนย์กลาง เน้นการจัดการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียน ส่งเสริมให้รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนในเรื่องที่สอดคล้องกับความรู้ความสามารถ และความต้องการของตนเอง และได้พัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) ให้ความสำคัญว่า “จริยธรรมเป็นการบำเพ็ญ ความดีภายนอก หรือการแสดงออกถึงงามทางสังคม จะต้องมีความดีที่ลึกซึ้งภายในจิตใจเป็น รากฐาน จึงจะเป็นไปโดยจริงใจบริสุทธิ์เป็นของแท้และมั่นคงยั่งยืน” (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2545)

ผู้วิจัยเชื่อว่า รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมการพยาบาลเชิงพุทธจิตวิทยา จะเป็นแนวทางให้สถาบันการศึกษาได้นำไปพัฒนาจริยธรรมในนักศึกษาพยาบาล อันจะเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ต่อประชาชน ต่อองค์กร ต่อสังคม และต่อประเทศชาติ โดยสามารถนำไปเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือสอดแทรกในการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาพยาบาล เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมต่อบทบาทที่จะต้องดำรงอยู่ในฐานะของพยาบาลวิชาชีพที่ดีต่อไปในอนาคต อันเป็นเป้าหมายสูงสุดในการผลิตบัณฑิตของสถาบันการศึกษาพยาบาล ซึ่งผู้วิจัยหวังว่าผลการวิจัยครั้งนี้จะได้รูปแบบการ

พัฒนาจริยธรรมการพยาบาลเชิงพุทธจิตวิทยา ซึ่งสามารถนำไปสอดแทรกในหลักสูตรการเรียนการสอนของนักศึกษาพยาบาลต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาแนวคิดจริยธรรมการพยาบาลตามแนวพระพุทธศาสนาและจริยธรรมวิชาชีพพยาบาล
- 2.2 เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมการพยาบาลเชิงพุทธจิตวิทยา
- 2.3 เพื่อทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมการพยาบาลเชิงพุทธจิตวิทยา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 รูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi - Experimental Research) มุ่งศึกษาแนวคิดจริยธรรมการพยาบาลตามแนวพระพุทธศาสนาและจริยธรรมวิชาชีพพยาบาล การสร้างรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมการพยาบาลเชิงพุทธจิตวิทยา และผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมการพยาบาลเชิงพุทธจิตวิทยา โดยการออกแบบการวิจัยในส่วนของการวิจัยเชิงเอกสาร มีการรวบรวมและวิเคราะห์หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาเถรวาทเพื่อสังเคราะห์กิจกรรม ร่วมกับแนวคิดและทฤษฎีพัฒนาการจริยธรรมของโคลเบิร์ก (Kohlberg) โดยใช้กระบวนการกลุ่มภายใต้โครงสร้างครอบครัวเดียวกัน สร้างรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมการพยาบาลเชิงพุทธจิตวิทยา แล้วนำมาทดลองในนักศึกษาพยาบาล มีการประเมินก่อนและหลังการทดลอง (Pre-test Post-test Design) โดยมีสมาชิกกลุ่มจำนวน 28 คน ทำการประเมินก่อนการทดลองด้วยแบบประเมินคุณธรรมจริยธรรมในนักศึกษาพยาบาล ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น แล้วจัดให้มีกิจกรรมพัฒนาจริยธรรมการพยาบาลเชิงพุทธจิตวิทยากับกลุ่มตัวอย่าง เป็น 3 ระยะ ระยะที่ 1 ใช้เวลา 2 วัน ระยะที่ 2 ใช้เวลา 1 วัน ระยะที่ 3 ใช้เวลา 1 วัน รวมระยะเวลาในการทำกิจกรรม 4 วัน แล้วทำการประเมินหลังการทดลอง ด้วยเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินอย่างเดียวกันกับการประเมินก่อนการทำกิจกรรม แล้วนำผลการประเมินมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน แล้วอภิปรายผลเพื่อหาคำตอบของปัญหาในการวิจัย

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสระบุรี ในปีการศึกษา 2559 จำนวน 360 คน และอาจารย์ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสระบุรี จำนวน 48 คน

กลุ่มตัวอย่าง ใช้การเลือกแบบเฉพาะเจาะจง และสมัครใจพร้อมที่จะเข้าร่วมกิจกรรมจนครบกระบวนการ จำนวน 56 คน โดยสุ่มอย่างง่ายเป็นกลุ่มทดลอง 28 คน และกลุ่มควบคุม 28 คน โดยมีอาจารย์อาสาสมัครเข้าร่วมจำนวน 6 คน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยการ ศึกษาค้นคว้าหลักธรรม หลักการ แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร ข้อความทางวิชาการ วารสาร สื่อสิ่งพิมพ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ประกอบด้วย 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 ได้แก่ แบบประเมินคุณธรรมจริยธรรมในนักศึกษาพยาบาลที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ส่วนที่ 2 ได้แก่ ชุดกิจกรรมการพัฒนาจริยธรรมการพยาบาลเชิงพุทธจิตวิทยา ที่ผู้วิจัย สร้างเพื่อใช้ในการอบรมตามรูปแบบกระบวนการกลุ่มเชิงจิตวิทยาภายใต้โครงสร้างระบบครอบครัว เดียวกัน

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิโดยการทบทวน หลักธรรมเกี่ยวกับหลักจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาและหลักธรรมที่เกี่ยวข้องในพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา และคัมภีร์อื่นๆ รวมทั้งทฤษฎีพัฒนาการจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg) และ แนวคิดนวัตกรรมการพัฒนาจริยธรรมการพยาบาลร่วมกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และเก็บ รวบรวมข้อมูลจากแบบประเมินคุณธรรมจริยธรรมในนักศึกษาพยาบาล ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามนิยาม เชิงปฏิบัติการ หลังจากนั้นผู้วิจัยก็ดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของ แบบสอบถาม ก่อนจะนำผลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบความ แตกต่างด้วยค่าที (t-test) เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาจริยธรรมการพยาบาลเชิงพุทธจิตวิทยาของ นักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง

4. ผลการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดจริยธรรมการพยาบาลตามแนวพระพุทธศาสนาและจริยธรรม วิชาชีพพยาบาล พบว่าพยาบาลเป็นวิชาชีพที่พัฒนามาจากความสำนึกทางจริยธรรมที่มนุษย์มีต่อกัน เป็นวิชาชีพที่กระทำโดยตรงต่อชีวิตมนุษย์ เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมในการดำรงไว้ซึ่ง ภาวะสุขภาพทั้งทาง กาย จิต สังคม และจิตวิญญาณของเพื่อนมนุษย์ ผู้เป็นพยาบาลต้องเป็นผู้ เสียสละ อุทิศตน และมีความอดทนสูง ปฏิบัติการพยาบาลเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่นโดยไม่หวังสิ่งตอบ แทน และการพยาบาลจึงมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา แต่โดยเนื้อ แท้ของ วิชาชีพพยาบาลมุ่งให้ความสำคัญในการช่วยเหลือบุคคลทั้งทางด้าน ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม มีหลักจริยธรรมประจำตนคือ มีความเมตตา กรุณา อดทน เสียสละ รับผิดชอบ และมี

วิจารณ์ญาณที่สามารถมองปัญหาแบบองค์รวม และสามารถตัดสินใจบนพื้นฐานของหลักจริยธรรมได้

เหตุผลจริยธรรมโดยองค์ประกอบของจริยธรรมมี 2 ส่วน คือ **จริยธรรมที่อยู่ภายใน** ได้แก่ ความรู้เชิงจริยธรรม ความคิด ความรู้สึก ความดี ทศนคติ และความเชื่อ รวมทั้งการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ลักษณะของจริยธรรมอีกส่วนหนึ่งคือ **จริยธรรมภายนอก** ที่สามารถสังเกตและมองเห็นได้ ได้แก่ พฤติกรรมเชิงจริยธรรม ลักษณะของจริยธรรมเป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้ และเกิดขึ้นควบคู่กับการพัฒนาการทางชีวปัญญา แปรเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ ลักษณะของจริยธรรมภายนอกจะมีเหตุผล โดยตรงต่อความสงบสุขแก่ตนเองและสังคม เป็นสิ่งที่บุคคลในสังคมใช้ตีค่าความมีจริยธรรมของบุคคลนั้นๆ

จริยธรรมการพยาบาลเชิงพุทธจิตวิทยา เป็นการตระหนักถึงภาพลักษณ์ของวิชาชีพในการให้บริการด้วยความบริสุทธิ์ ซื่อสัตย์ เน้นเป้าหมายของผู้ป่วยเป็นสำคัญมีคุณธรรมภายในใจ และการปฏิบัติภายนอกที่สอดคล้องกัน โดยเฉพาะการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้ป่วย ผู้ร่วมวิชาชีพ ผู้ร่วมงาน และต่อสังคม อีกทั้งมีจิตสำนึกที่จะต้อง รับผิดชอบในการสร้างภาพลักษณ์ตนเองให้มีบทบาทเป็นนักวิชาชีพ อันเป็นภาพลักษณ์ในอุดมคติที่ทุกคนต้องการ การพยาบาลเป็นศาสตร์สุขภาพที่เน้นเรื่องศีลธรรมและจริยธรรมค่อนข้างสูง พยาบาลผู้ให้การพยาบาลต้องปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับบุคคล ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอย่างใกล้ชิด ต้องมีการสัมผัสโดยตรงระหว่างกันขณะให้และรับการพยาบาล การรับและให้ระหว่างกันและกันเป็นเรื่องของการช่วยชีวิต และประคับประคองจิตใจให้สามารถต่อสู้กับโรคร้ายไข้เจ็บได้ด้วยดี บริการพยาบาลซึ่งถือกำเนิดจากมนุษยธรรม หรือความสำนึกในสิทธิมนุษยชน ความเชื่อถือ การยกย่องของสังคมต่อวิชาชีพการพยาบาลย่อมขึ้นอยู่กับความประพฤติอันก่อปรด้วยคุณธรรมและจริยธรรมของพยาบาลเป็นสำคัญ พยาบาลต้องส่งเสริม จริยธรรมในตนให้ปรากฏ

รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมการพยาบาลเชิงพุทธจิตวิทยาเป็นการดำเนินกิจกรรมโดยใช้โปรแกรมการพัฒนาจริยธรรมการพยาบาลเชิงพุทธจิตวิทยา เพื่อปรับเปลี่ยนกระบวนการจริยธรรมเชิงเหตุผลทั้งภายใน ภายนอก โดยใช้หลักธรรมพรหมวิหาร 4 และสังคหวัตถุ 4 ไปสู่การพัฒนาจริยธรรมเชิงพุทธจิตวิทยาที่พึงประสงค์ ใน 7 ด้าน ได้แก่ 1) การแยกแยะความถูกต้องความดีและความชั่ว 2) ด้านการเคารพในคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ 3) ด้านความรับผิดชอบต่อภาระของตนเอง 4) ด้านการมีระเบียบวินัย และซื่อสัตย์ 5) ด้านการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพและมีความสามารถจัดการกับปัญหาจริยธรรมในการดำรงชีพและการปฏิบัติงานในวิชาชีพการพยาบาล 6) ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้อื่นทั้งในการดำรงตนและการปฏิบัติงาน และ 7) ด้านการส่งเสริมให้ผู้ป่วย/ผู้ใช้บริการได้รับรู้และเข้าใจสิทธิของตนเองเพื่อปกป้องสิทธิของตนเองที่จะถูกละเมิด จากงานวิจัยพบว่ารูปแบบการพัฒนาจริยธรรมการพยาบาลเชิงพุทธจิตวิทยาสามารถพัฒนาจริยธรรมการพยาบาลในนักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลองได้ โดยการวิเคราะห์จากค่าคะแนนจริยธรรมที่สูงขึ้น หลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5. อภิปรายผล

รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมการพยาบาลเชิงพุทธจิตวิทยา สามารถใช้ในการเสริมสร้างจริยธรรมในนักศึกษาพยาบาลได้ นักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาจริยธรรมการพยาบาลเชิงพุทธจิตวิทยา มีค่าเฉลี่ยคะแนนจริยธรรมภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการศึกษาสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษากิจกรรมที่ส่งเสริมจริยธรรมนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี เครือข่ายภาคกลางโดยใช้เทคนิคเดลฟาย กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความชำนาญตามหลักวิชาการทางด้านจริยธรรมหรือผู้มีประสบการณ์ทางด้านงานกิจกรรมนักศึกษาจำนวน 23 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมนักศึกษาพยาบาลในวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีเครือข่ายภาคกลาง ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรม ส่งเสริมจริยธรรมนักศึกษาพยาบาลที่เน้นตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของวิชาชีพพยาบาล 9 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความเมตตากรุณา ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความสุภาพอ่อนโยน ด้านความเสียสละ ด้านความเคารพในความเป็นมนุษย์ ด้านความร่วมมือและรู้จักสามัคคี และด้านความอดทน การจัดกิจกรรมควรมุ่งเน้นให้นักศึกษาเกิดทัศนคติทางจริยธรรม สามารถใช้เหตุผลทางจริยธรรมได้ในระดับสูง และเกิดพฤติกรรมทาง จริยธรรมอย่างแท้จริง

การพยาบาลต้องปฏิบัติอย่างมีคุณธรรมและจริยธรรม จริยธรรมกับวิชาชีพพยาบาลเป็นสิ่งที่แยกออกจากกันไม่ได้ จริยธรรมเป็นสิ่งจำเป็นในการประกอบวิชาชีพพยาบาล เนื่องจากเป็นวิชาชีพที่ต้องปฏิบัติกับมนุษย์ จริยธรรมจึงเป็นสิ่งที่สังคมต้องการและคาดหวังให้ผู้ที่ปฏิบัติงานในวิชาชีพนี้มีจริยธรรมนอกเหนือจากการมีความรู้ ความสามารถ

5.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) วิทยาลัยพยาบาลสามารถนำรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมการพยาบาลเชิงพุทธจิตวิทยาไปประยุกต์ใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษาพยาบาลเพื่อการพัฒนาจริยธรรมในวิชาชีพพยาบาล ซึ่งเป็นความจำเป็นสำหรับสังคมปัจจุบัน

2) ผู้บริหารของสถาบันการศึกษาพยาบาลควรประยุกต์หลักธรรม เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาจริยธรรมในนักศึกษาพยาบาล

5.3 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) การนำรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมการพยาบาลเชิงพุทธจิตวิทยา ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาจริยธรรมในกลุ่มบุคลากรอื่นๆ

2) การนำหลักธรรมมาบูรณาการในรายวิชาการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในนักศึกษาพยาบาล

5.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) การนำหลักธรรมอื่นๆมาบูรณาการในกิจกรรม และติดตามประเมินผลหลังการทำกิจกรรมเป็นระยะๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนาจริยธรรมที่ต่อเนื่อง

2) การศึกษาเปรียบเทียบผลการทดลองในนักศึกษาแต่ละชั้นปี เพื่อหาแนวทางการกำหนดกิจกรรมการพัฒนาจริยธรรมการพยาบาลให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลในช่วงระยะเวลา 4 ปีที่ศึกษาอยู่ในสถานศึกษานั้นๆ

บรรณานุกรม

- คณะอนุกรรมการจริยธรรม สภาการพยาบาล. (2551). *แนวทางการส่งเสริมการปฏิบัติการพยาบาลตามจรรยาบรรณวิชาชีพ* (ฉบับปรับปรุง), พิมพ์ครั้งที่ 3 . กรุงเทพฯ: บริษัทจุดทองจำกัด.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2552). *80 นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. กรุงเทพฯ : แคนเน็กซ์ อินเทอร์เน็ตคอร์ปอเรชั่น.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2556). *ปรัชญาการศึกษาของไทย ภาค พุทธธรรม : แก่นนำการศึกษา*. กรุงเทพฯ :สำนักพิมพ์ผลิธัมม์ ในเครือ บริษัท สำนักพิมพ์แพทิ แอนด์โฮม จำกัด.
- มนีอาภา นันทิกุล และคณะ. (2556). *จริยธรรมในวิชาชีพพยาบาล*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว),
- Hayne . (1990). *Moore and Osborne. Nursing Ethics: A Turning Point*.
- Kim, S. Cameron and Robert E. Quinn. (1999). *Diagnosing and Changing Organization Culture*. Michigan: Addison-Wesley.
- Schattschneider. (1992). *Ethics for the Nineties*. The Canadian Nurse.
- Stringer, R. (2002). *Leadership and Organizational Climate*. New Jersey: MC Graw-Hill.
- Campbell, Donald T. and Jultan C. Stanley. (1965). *Experimental and Quasi-experimental Designs for Research*. Chicago: Rand McNally College.

